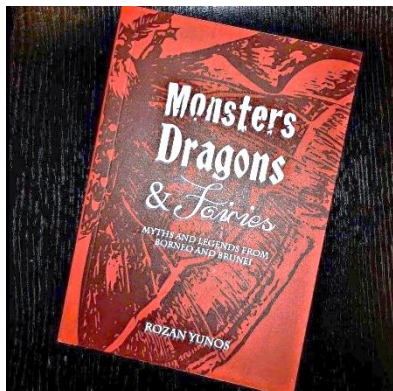

บทวิจารณ์หนังสือ

Monsters, Dragons and Fairies

Myths and Legends from Borneo and Brunei

ผู้แต่ง Rozan Yunos

วิจารณ์โดย มุกรวี ฉิมพะเนาวิ*

บทนำ

หนังสือ Monsters, Dragons and Fairies Myths and Legends from Borneo and Brunei รวบรวมบทความที่เคยเผยแพร่ในคอลัมน์ The Golden Legacy รายสัปดาห์ของหนังสือพิมพ์ The Brunei Times ซึ่งเผยแพร่เป็นภาษามลายู โดยผู้เขียน Rozan Yunos ได้นำมาเรียบเรียงเนื้อหาใหม่และแปลเป็นภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ผู้เขียนได้เพิ่มบทความที่ยังไม่เคยเผยแพร่รวมเข้าไปในหนังสือด้วย เนื้อหาประกอบไปด้วยตำนานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีโบราณ เทพนิยาย เรื่องลึกลับและความเชื่อของชาวพื้นเมืองดั้งเดิมบนหมู่เกาะบอร์เนียว จำนวน 17 เรื่อง

สำหรับผู้เขียน Rozan Yunos หรือชื่อเป็นทางการว่า Haji Mohd Rozan bin Dato Paduka Haji Mohd Yunos เคยทำงานให้กับรัฐบาลของประเทศบรูไนเป็นเวลา มากกว่า 30 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นปลัดกระทรวงและตำแหน่งสำคัญอีกหลายภาคส่วนงาน

* กองบรรณาธิการวารสารพุทธอาเซียนศึกษา (Buddhist ASEAN Studies Journal: BASJ)

ของรัฐ นอกเหนือไปจากการทำงานภาครัฐแล้ว Rozan ยังเป็นที่รู้จักในฐานะของบล็อกเกอร์ชื่อดังที่บอกเล่าเกร็ดความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศบรูไนผ่านเว็บไซต์ bruneiresources.blogspot.com ด้วยความชื่นชอบในการเขียนบวักบองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของเขา จึงทำให้บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ *The Brunei Times* เชื้อเชิญให้เขาร่วมแบ่งปันเรื่องราวในคอลัมน์ *the Golden Legacy* รายสัปดาห์ แม้ภาระงานภาครัฐที่ค่อนข้างยุ่ง แต่ Rozan กลับรู้สึกสนุกและชื่นชอบที่จะแบ่งปันเรื่องราวที่เขาได้รับรู้มาถ่ายทอดลงในงานเขียน นอกเหนือจากหนังสือเรื่อง *Monsters, Dragons and Fairies Myths and Legends from Borneo and Brunei* แล้ว เขายังมีงานเขียนและบทความวิชาการที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อของชนพื้นเมืองบนหมู่เกาะบอร์เนียวและบรูไนอีกมากมาย ในงานเขียนแต่ละเรื่อง Rozan ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการจากแหล่งข้อมูลหลายแห่ง รวมทั้งเรื่องเล่าปากเปล่าที่เขาได้รับฟังมาจากบรรพบุรุษ แล้วจึงรวบรวมเป็นงานเขียนที่เข้าใจง่าย เปรียบเสมือนเขาเป็นคุณลุงแก่ๆที่กำลังเล่านิทานให้ลูกหลานฟัง เขาให้เหตุผลว่า ต้องการที่จะส่งผ่านเรื่องราวที่เขาได้รับรู้มาสู่คนยุคหลังให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ในอดีตสู่การเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่แตกต่างไปจากเดิมจากความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ถึงแม้เยาวชนยุคใหม่อาจยังไม่มีความสนใจในเรื่องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือเรื่องเล่าเหล่านี้ แต่เมื่อเวลาผ่านไปพวกเขาจะเริ่มให้ความสนใจและทำความเข้าใจกับมันมากยิ่งขึ้น ปัจจุบัน Rozan เป็นวิทยากรบรรยายให้กับศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต (Centre of Lifelong Learning) ที่ มหาวิทยาลัยแห่งบรูไนดารุสซาลาม (Universiti Brunei Darussalam) และศึกษาต่อปริญญาเอกในสาขา Islamic Governance รวมทั้งเป็นวิทยากรบรรยายในสาขาวิชา Brunei Studies ให้กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อีกด้วย

Monsters, Dragons and Fairies Myths and Legends from Borneo and Brunei

เรื่องราวในหนังสือเล่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวลึกลับตำนาน เทพนิยายต่าง ๆ และประวัติศาสตร์ของสถานที่สำคัญในประเทศบรูไน ความเชื่อของชนพื้นเมืองบนเกาะบอร์เนียวและบรูไน ผู้เขียนใช้วิธีบรรยายในลักษณะของเรื่องเล่า หรือนิทานปรัมปรา ใช้คำถามในการขับเคลื่อน กระตุ้นความสงสัยและชวนให้ผู้อ่านติดตาม อาทิเช่น ในบทความเรื่อง The Tales of the Bananas, Dragons and Tigers เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามว่า เหตุใดบรูไนจึงมีสถานที่ที่เรียกว่าถ้ำเสือ (Sawang Harimau of Tiger's Caves) ทั้ง ๆ ที่ประเทศบรูไนนั้นไม่มีเสือ จากนั้นจึงตอบคำถามด้วยการบอกเล่าถึงตำนานพื้นถิ่นของสถานที่นั้น ๆ ตามตำนานเล่าว่ามีสองสามีภรรยาได้ย้ายไปอาศัยอยู่ในถ้ำ โดยที่ไม่ทราบว่ามีเสืออาศัยอยู่ 1 ตัว ภรรยาถูกเสือทำร้าย สามีจึงกลับมาตามคนในหมู่บ้านไปช่วยกันปราบเสือแต่เมื่อไปถึงภรรยาได้เสียชีวิตแล้ว และไม่พบร่องรอยของเสือเลย สามีเสียใจและอับอายที่ไม่สามารถปกป้องภรรยาได้จึงฆ่าตัวตายตาม ชาวบ้านเชื่อกันว่าสิ่งที่อาศัยอยู่ในถ้ำนั้นไม่ใช่เสือแต่เป็นภูติที่แปลงร่างเป็นเสือ คล้ายๆกับเสือสมิงในบ้านเรา บทความเรื่อง The Dragon of Mount Kinabalu เองก็เกริ่นนำด้วยการบรรยายถึงชื่อถนนสายต่าง ๆ ในกรุงบันดาเสรีเบกาวัน ที่ตั้งขึ้นตามชาวอังกฤษที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบรูไนช่วงยุคอาณานิคม ต่อด้วยการเปิดประเด็นชวนให้สงสัยว่าเหตุใดชื่อถนนสายหนึ่งในชนบทของบรูไนชื่อ Jalan Ong Sum Ping ที่คล้ายกับชื่อภาษาจีน แต่แท้ที่จริงแล้ว Ong Sum Ping คือชื่อของสุลต่านคนแรกและคนที่สองเมื่อประมาณ 600 ปีที่แล้ว ที่เดินทางมาจากจีนที่เป็นจักรวรรดิเรื่องอำนาจสูงสุดในสมัยนั้นส่งมาเพื่อปราบมังกรบนภูเขาคินาบาลู เป็นต้น

ในส่วนของความเชื่อเรื่องภูติผี วิญญาณ ขอยกตัวอย่างเนื้อหาจากบทความเรื่อง The Ghostly Spirits of the Alai Bubu Dance ผู้เขียนได้เล่าถึงประเพณีการเต้นรำที่เรียกว่า Tarian Bubu หรือ Tarian Alai Bubu เป็นการอัญเชิญวิญญาณหรือภูติผีที่อาศัยอยู่ในป่ามาร่ายรำเพื่อเฉลิมฉลอง หมอผีหรือตัวแทนชาวบ้านจะเชิญดวงวิญญาณเข้ามาอยู่

ในไซตักปลา จากนั้นจะร้องเพลงที่มีลักษณะคล้ายบทสวดเพื่อให้เหล่าวิญญาณหรือภูตผีออกมาเพื่อร่วมเฉลิมฉลองไปด้วยกัน โดยชาวบ้านจะล้อมวงถือไซตักปลาไว้ตรงกลางและเต้นรำ เนื่องจากชาวบ้านบนเกาะบอร์เนียวมีอาชีพหลักคือการทำประมง ดังนั้น จึงมีความเชื่อในเรื่องของการเซ่นสรวงบูชาอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ แต่การเต้นรำในลักษณะนี้จะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ในกลุ่มชาวเมลานา (Melanaus) พิธีนี้จะจัดขึ้นในงานศพ เพื่อให้ดวงวิญญาณของคนตายจากโลกนี้ไปอย่างหมดห่วง จึงเป็นหน้าที่ของคนเป็น ที่จะต้องทำการปลดปล่อยดวงวิญญาณด้วยการเต้นรำที่สนุกสนานหรือการเล่นเกมส์ ชาวเมลานามีความเชื่อว่าหากดวงวิญญาณไม่สามารถที่จะจากไปอย่างสงบก็จะกลายเป็นผีร้ายตามหลอกหลอนผู้คน นอกจากนี้ ที่เมืองแซมบาส (Sambas) ทางตะวันตกของเกาะกาลิมันตัน จะเรียกการเต้นรำนี้ว่า Timang Bubu เป็นการเต้นรำในพิธีแต่งงาน โดยเนื้อเพลงของการเต้นรำชนิดนี้จะมีเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่บนเกาะบอร์เนียวแต่จะใช้ไซตักปลาเป็นอุปกรณ์หลักในการประกอบพิธีเหมือนกัน ปัจจุบันในประเทศบรูไน หาชมการเต้นรำแบบนี้ได้ยากมาก ส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นการเต้นรำประกอบเพลงของเด็ก ๆ ที่มีชื่อว่า Dang Mengalai เนื้อเพลงจะมีเค้าโครงมาจากบทสวดแต่จะไม่มีคำอัญเชิญภูตผีหรือวิญญาณใด ๆ เป็นบทเพลงที่ทุกคนสามารถร้องได้และมีทำนองที่สนุกสนาน

บทสรุป

สำหรับหนังสือเรื่อง Monsters, Dragons and Fairies Myths and Legends from Borneo and Brunei เล่มนี้ ผู้เขียนมีความตั้งใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อดั้งเดิม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและตำนานต่าง ๆ บนหมู่เกาะบอร์เนียว ผ่านการเล่าเรื่องของผู้เขียนที่กรองออกมาในลักษณะคล้ายกับนิทานพื้นบ้านที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้โดยง่าย อีกทั้งข้อมูลประกอบสามารถค้นหาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ได้ ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงมีคุณค่าในด้านของการศึกษาเชิงวัฒนธรรม การเปรียบเทียบความแตกต่าง

และลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและคล้ายคลึงกันของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เอกสารอ้างอิง

Pauline Chan. *On the Write Path*. Retrieved on 30 December 2018, from <https://borneoinsidersguide.com/on-the-write-path-with-rozan-yunos/>

Rozan Yunos. (2017). *Monsters, Dragons and Fairies Myths and Legends from Borneo and Brunei*. Brunei Darussalam: Akbar Printers.